

Denumirea practicii: Categoria practicii:

**Inițiativa
„Jonvabalaii”
privind
transparența**

Țara:

Lituania

Date de contact:

- Cultura antifraudă

- Transparency International Lituania
- www.transparency.lt
- info@transparency.lt
- paprastumas@jonvabalaii.lt

Riscul (riscurile) de fraudă contracarat(e)

- Altele: prevenirea fraudei – toate riscurile de fraudă

Context și obiectiv(e)

„Jonvabalaii” („Licurici”) este prima inițiativă voluntară din UE menită să încurajeze promotorii de proiecte să fie mai deschiși față de public și să urmărească o mai mare transparență pentru ei înșiși. Promotorii de proiecte din UE din cadrul acestei inițiative raportează acum nu numai diferitelor instituții, ci și publicului larg, iar fiecare locuitor al Lituaniei poate fi sigur că fondurile sunt investite și gestionate în mod transparent.

Inițiativa Jonvabalaii a fost creată de opt organizații publice lituaniene (printre care Ministerul Finanțelor și Transparency International Lituania), cu sprijinul Fondului social european. Investițiile totale pentru proiectul intitulat „Inițiativa Jonvabalaii privind transparența” se ridică la 58 873 EUR, Fondul social european contribuind cu 50 042 EUR prin intermediul Programului Operațional „Asistență tehnică” pentru perioada de programare 2007 -2013.

Descrierea practicii

Obiectivul inițiativei este de a încuraja întreprinderile, instituțiile și organizațiile să facă schimb de informații cu privire la utilizarea fondurilor UE și de a îmbunătăți transparența cheltuielilor bugetare pentru proiectele finanțate de UE. Inițiativa urmărește, de asemenea, să ofere publicului mai multe informații privind investițiile UE din partea promotorilor de proiecte și să încurajeze eforturile comune de a realiza schimbări sistemice pozitive în domeniul transparenței.

Principalele obiective ale inițiativei sunt:

- să asigure o mai mare transparență în punerea în aplicare și plata proiectelor finanțate de UE;
- să încurajeze promotorii de proiecte să acționeze pe baza principiilor integrității și deschiderii și să facă schimbări în domeniul transparenței;
- să evalueze promotorii de proiecte în funcție de transparența utilizării și a decontării investițiilor, acordându-le un punctaj (de la 1 la 3);
- să prezinte exemple bune de investiții ale UE; și
- să sporească gradul de sensibilizare a publicului cu privire la utilizarea fondurilor UE în Lituania.

Platforma online Jonvabalaii (www.jonvabalaii.lt) oferă informații cu privire la proiectele finanțate de UE. Mai precis, platforma include hărți care specifică localizarea fiecărui proiect și care explică ce urmărește fiecare proiect, sumă primită și modul în care este gestionată această sumă. Prin intermediul unui site, managerii de proiect pot transmite în mod voluntar informații privind rezultatele proiectului, prețurile, achizițiile publice, părțile interesate, practicile de gestionare a riscurilor etc.

Jonvabaliai („Licurici”) se acordă în funcție de numărul de promotori de proiecte care completează declarațiile și furnizează informații despre proiectele finanțate de UE și chiar despre organizație. Cu cât un proiect partajează mai multe informații, cu atât câștigă mai mulți „licurici”. Un licurici acordat unui proiect înseamnă că proiectul este dedicat îmbunătățirii transparenței, în timp ce trei licurici reprezintă cel mai înalt nivel de transparență și de deschidere față de public.

Atunci când un utilizator vizitează site-ul, acesta vede o hartă cu toate proiectele finanțate de UE, numărul de licurici al fiecărui proiect fiind pe deplin vizibil, oferind o înțelegere vizuală clară a gradului de transparență a unui proiect.

Pentru a se alătura rețelei, promotorul proiectului trebuie să numească o persoană care va răspunde la întrebările cetățenilor cu privire la utilizarea investițiilor UE și să furnizeze informații cu privire la proiect și la organizație.

Caracteristici unice

Caracteristica unică a Jonvabaliai este aceea că este o metodologie elaborată pentru cuantificarea transparenței promotorilor de proiecte sub formă de licurici. Această metodologie a fost elaborată de experți ai sucursalei lituaniene a Transparency International, în strânsă cooperare cu consiliul fondator al inițiativei.

Autoritățile responsabile au fost consultate în cursul pregătirii metodologiei: Serviciul de investigare a infracțiunilor financiare, Serviciul Special de Investigații, Serviciul Achiziții Publice, Oficiul Național de Audit și altele.

Metodologia include un set de întrebări și solicitări la care promotorii trebuie să răspundă. Acestea sunt următoarele:

1. Pentru a participa la inițiativă
 - Acest proiect a primit finanțare națională/regională?
 - Prezentati acordul de finanțare și administrare a proiectului și anexa nr. 1 la acesta sau o trimitere la acesta.
 - Organizația/întreprinderea care pune în aplicare proiectul este o autoritate contractantă?
 - Care este suma fondurilor UE și din bugetul de stat alocate pentru punerea în aplicare a proiectului?
 - Care este suma pe care promotorul proiectului o auto finanțează?
 - Care a fost obiectivul proiectului?
2. Întrebări pentru care se acordă 1 licurici
 - Cum contribuie acest proiect la strategiile programului de acțiune 2007-2013/2014-2020 și cum este măsurată această contribuție?
 - Organigrama întreprinderii/organizației, care prezintă conducerea întreprinderii/organizației și unitățile componente, este disponibilă pe site-ul întreprinderii/organizației? (În caz afirmativ, furnizați un link.)
 - Întreprinderea/organizația își asumă un angajament public de a nu încălca normele juridice legate de activitățile sale, inclusiv normele anticorupție? (În caz afirmativ, furnizați un link.)
 - Câte achiziții au fost efectuate pentru acest proiect?
 - Câte achiziții au fost efectuate în mod public și nepublic?
 - Au fost identificate încălcări ale procedurilor de achiziții publice în cursul punerii în aplicare a proiectului?
 - Care este rezultatul proiectului? [Furnizați indicatori calitativi și cantitativi pentru măsurarea

rezultatelor și, dacă este posibil, trimiteri la rezultate (fotografii etc.).]

3. Întrebări pentru care se acordă 2 licurici

- Organizația dumneavoastră aplică norme aprobate privind achizițiile publice? (În caz afirmativ, furnizați un link.)
- Au fost consultați locuitorii sau alte părți interesate înainte de demararea acestui proiect? (În caz afirmativ, indicați cine a fost consultat și când.)
- Au fost aplicate corecții financiare proiectului? (În caz afirmativ, care au fost acestea și pentru ce sumă.)

4. Întrebări pentru care se acordă 3 licurici

- Au existat litigii privind achiziționarea de bunuri, servicii sau lucrări pentru acest proiect al UE? (În caz afirmativ, întreprinderea a fost reclamant/pârât?)
- Personalul proiectului este direct implicat în punerea în aplicare a proiectului și este instruit cu privire la riscurile de corupție/standardele de transparență? (În caz afirmativ, pentru ce parte?)
- Proiectul a implicat cooperarea cu partenerii socio-economici? (În caz afirmativ, cu care dintre aceștia?)
- Pe site-ul întreprinderii/organizației se indică cine sunt acționarii acesteia? (În caz afirmativ, furnizați un link.)
- Pe site-ul întreprinderii sunt enumerate filialele, societățile principale și sucursalele? (dacă societatea deține astfel de societăți sau sucursale)
- Întreprinderea/organizația face publice canalele (metodele) de comunicare aflate la dispoziția angajaților săi, precum și a furnizorilor, agenților, subcontractanților și partenerilor, pentru a raporta în condiții de siguranță și confidențialitate eventualele încălcări interne sau pentru a solicita consiliere (linii telefonice de urgență)? (În caz afirmativ, furnizați linkul.)
- Întreprinderea/organizația are un cod de conduită sau deontologic? (În cazul în care ați răspuns „Da”, furnizați un link, iar dacă ați răspuns „Nu”, treceți la întrebarea 10.)
- Codul de conduită sau deontologic al întreprinderii/organizației conține dispoziții care reglementează politica privind donațiile?
- Codul de conduită sau deontologic al întreprinderii/organizației conține dispoziții care reglementează politica sa în materie de conflicte de interese?
- A fost efectuată o analiză cost-beneficiu înainte de începerea proiectului?
- În caz afirmativ, analiza cost-beneficiu este disponibilă publicului? (În caz afirmativ, furnizați un link.)
- Prezentați acordul de finanțare și administrare a proiectului și anexa nr. 2 la acesta sau o trimitere la acesta.
- Furnizați rapoarte detaliate privind achizițiile publice.

Efecte și rezultate

Proiectul Jonvabaliai a fost lansat în 2014. În prezent, pe site-ul inițiativei sunt menționate 633 de proiecte care acoperă o finanțare de peste 655 milioane EUR.

Dintre cele 633 de proiecte înregistrate pe platformă, 388 de proiecte au primit trei licurici, 48 de proiecte, doi licurici, 25 de proiecte, un licurici, iar 172 de proiecte nu au primit licurici, dar participă la inițiativă.

Cel mai mare număr de proiecte care au participat la inițiativă a fost înregistrat în 2014. Cu toate acestea, Transparency International Lituania subliniază că inițiativa ca atare este în prezent inactivă din cauza lipsei de finanțare pentru continuarea promovării dinamice sau a altor activități.

Principali factori ai succesului

Transparency International Lituania evaluează inițiativa Jonvabaliai ca fiind un succes în ceea ce privește rezultatele și raza de acțiune.

Într-o perioadă scurtă de timp, inițiativa a suscitat un viu interes în rândul promotorilor de proiecte lituanieni. Aceasta a sporit în mod semnificativ transparența și responsabilitatea promotorilor de proiecte. Cooperarea promotorilor de proiecte a fost asigurată printr-o publicitate reciproc avantajoasă: prin participarea la inițiativă și schimbul de informații cu publicul, promotorii au beneficiat de publicitate gratuită pe site, prezentând inițiativa ca fiind transparentă și având promotori de încredere. Inițiativa a fost promovată ca evidențiind mai degrabă transparența decât corupția; un astfel de mesaj pozitiv a atras participarea promotorilor de proiecte.

Inițiativa a utilizat mai multe canale de difuzare și promovare, inclusiv publicitatea televizată, radio și alte canale de radiodifuziune.

Echipa care a pus în aplicare proiectul a inclus diferite profiluri:

- Manageri de proiect
- Experti în materie de transparență pentru definirea metodologiei
- Experti în domeniul designului web și găzduirii web
- Experti în domeniul mass-mediei și comunicării

Provocări întâmpinate și lecții învățate

Provocările în materie de durabilitate reprezintă una dintre principalele lecții învățate subliniate de inițiatorii practicii. Proiectul a fost achiziționat de Ministerul Finanțelor și s-a dovedit a fi un succes. Însă după epuizarea fondurilor, ministerul nu a elaborat nicio strategie de continuare. Acest lucru a dus la o încetinire a activității și, în cele din urmă, la încetarea activităților pentru proiect.

În 2018, Transparency International Lituania a obținut o finanțare în valoare de 10 000 EUR pentru proiect, dar aceasta nu a fost suficientă pentru a relansa toate activitățile. În prezent, Transparency International Lituania găzduiește și întreține site-ul, însă, din 2014 nu au mai fost organizate activități sau promoții noi.

Transparency International Lituania subliniază că metodologia de evaluare a transparenței promotorilor de proiecte este un produs esențial al acestei inițiative și ar putea fi reprodusă pentru proiecte similare în altă parte, cu o oarecare adaptare la context.

Potențialul de transferabilitate

O inițiativă precum Jonvabaliai are un potențial ridicat de transferabilitate. Practica are o metodologie bine stabilită, care este bine aplicabilă în alte contexte și țări. Inițiatorul practicii este deschis să facă schimb de experiență și să sprijine alte țări și autorități în ceea ce privește schimbul de cunoștințe sau recrearea unor inițiative similare.

Este important de remarcat faptul că experiența Jonvabaliai arată că durabilitatea și arhitectura financiară a unor astfel de proiecte sunt extrem de importante pentru asimilarea și impactul lor. Transparency International Lituania subliniază rolul determinant al sponsorilor proiectelor (de exemplu, ministerul respectiv sau Comisia Europeană) în asigurarea durabilității și a continuității unor proiecte precum Jonvabaliai.

În ceea ce privește transferabilitatea operațională și punerea în aplicare, această inițiativă poate fi preluată rapid în țările mai mici sau în cazul în care se aplică pentru sectoare specifice, mai degrabă decât pe scară largă în același timp.